

КАФЕДРА БАНДУРИ

Сольний спів

Освітній ступінь

«Бакалавр «

Курс	1-4
Семестр	1-8

Спеціальність

025 «Музичне мистецтво»

Освітньо-професійна програма
Спеціалізація

«Музичне мистецтво».
Бандура

Статус

Обов'язкова

ECTS	10
Годин	300
Індивідуальні заняття	204
Самостійна робота	96

Форма контролю

Залік

Інформація про викладача

ПІБ	Федорова Л. В. в. о. професорки, завідувачка кафедри бандури Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського, заслужена артистка України
ПІБ	Гриньків Л. В., в. о. доцентки кафедри бандури Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського, заслужена артистка України.
ПІБ	Криворучко С.М., в. о. доцентки кафедри бандури Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського, заслужена артистка України
e-mail	ludmila.kohanska@gmail.com
e-mail	dediukh@gmail.com

АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Навчальний курс «Сольний спів» є важливою складовою фахової підготовки студентів-виконавців, які по закінченню освітнього ступеня «Бакалавр» отримують кваліфікації: артист-вокаліст /соліст-бандурист/, викладач мистецьких шкіл. Відповідно, дисципліна передбачає засвоєння специфічних знань, умінь та навичок в об'ємі, який

також необхідний для подальшої педагогічної діяльності молодих фахівців, викладачів дитячих закладів мистецтв.

Мета навчання:

- підготовка висококваліфікованого фахівця, який володіє художньою вокально-виконавською майстерністю та вмінням собі акомпанувати під час співу;
- широке ознайомлення з народно-пісенною літературою, виховання художнього смаку й розуміння стилю виконуваних творів;
- розвиток пізнавальних і фахових зацікавлень майбутніх співаків-бандуристів, формування в них мотивації до самостійної виконавської діяльності;
- виховання музиканта, здатного глибоко відчувати і мислити, любити свою професію, мати внутрішню потребу нести культуру в маси, який досконало володіє своєю майстерністю;
- виховання громадянина, патріота рідної України, який має фундаментальні знання в своїй професії і широко обізнаний в проблематиці інших галузей знань, сучасної політики, історії, культури, науки, літератури, мистецтва;
- розвиток пізнавальних і фахових зацікавлень майбутніх співаків-бандуристів, формування в них мотивації до самостійної виконавської діяльності.

Завдання:

- Знання головних методичних принципів виховання та розвитку співочого голосу.
- Основ теорії та методології інтерпретації вокально-інструментальних творів.
- Методики роботи над твором (соло, в ансамблі, оркестрі).
- Психології виконавської діяльності.
- Загальної історії музично-виконавського мистецтва і специфіки суміжних його різновидів.
- Історії бандурного мистецтва і його специфіки.
- Історії музики.
- Народної творчості.
- Виховувати дбайливе ставлення до голосу.

Звідси – високі вимоги до педагога, який повинен володіти вокальною методикою, а також глибоко знати і методично використовувати в своїй педагогічній діяльності знання з названого циклу предметів.

У РЕЗУЛЬТАТІ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ СТУДЕНТ ПОВИНЕН ОТРИМАТИ ТАКІ КОМПЕТЕНТНОСТІ:

- знати:

- Особливості та специфіку загальної вокальної підготовки, які пов'язані з вихованням правильного співочого дихання в сидячому положенні.
- Основні закономірності бандурної техніки.
- Специфіку виконання вокально-інструментальних творів на бандурі.

- Способи виробленні вірної і точної інтонації при слуховому контролі над особистим співом водночас під власний інструментальний супровід.
- Сучасні досягнення в галузі бандурного виконавства, педагогіки та музичної творчості.
- Виконавський репертуар та спеціальну літературу.
- Принципи аранжування та перекладення для бандури з голосом вокальних творів.
- Основи загальнотеоретичних дисциплін, що дозволяють вирішувати завдання творчого, навчально-просвітницького, науково-дослідницького та методичного характеру.

- *вміти:*

- Розуміти зміст, форму та стиль музичного твору, відтворювати його художню концепцію.
- Володіти засобами виконавської виразності та технічною майстерністю.
- Вміти самостійно працювати над своїм голосом та втіленням музичних образів, розвивати увагу, самоконтроль, музичну пам'ять та творчу ініціативу.
- Скласти план вивчення вокально-інструментального твору.
- Поєднувати виконавську майстерність з виконавським осмисленням твору.
- Глибоко відчувати специфіку вокально-інструментального бандурного виконавства й стати справжніми пропагандистами високої культури серед широких мас слухачів.
- Утверджувати фольклорну лінію, яка йде від народних співців, відображати нові якості, народжені сучасною дійсністю, а також збагачуватись творами композиторів-класиків.

- *мати навички:*

- самостійної роботи;
- швидкого опанування незнайомих творів;
- читання з листа;
- оволодіння різноманітним арсеналом вокальної техніки;
- будування власної виконавської інтерпретації;
- професійної підготовки для виконання концертної програми на сцені.

ПЕРЕЛІК ТЕМ

МОДУЛЬ 1

Змістовий модуль 1.

Опанування процесу правильного звукоутворення і основних компонентів вокальної техніки.

Тема 1. Виявлення індивідуальних особливостей студента, міри його обдарування, музичного розвитку та вокальної підготовки.

Тема 2. Опанування процесом правильного звукоутворення і основних компонентів вокальної техніки.

Тема 3. Освоєння механізму правильного співочого дихання.

Тема 4. Робота над співочою артикуляцією, різниця між співочими та розмовними голосними, формування приголосних.

Тема 5. Початкові вправи, вправи без супроводу, вокалізи, нескладні вокальні твори з

текстом.

Змістовий модуль 2.

Робота над вокально-інструментальним твором.

Тема 1. Робота над освоєнням механізму правильного співочого дихання в сидячому положенні.

Тема 2. Виховання і розвиток голосу за допомогою старовинних (XVII-XVIIIст.) арій в супроводі бандури.

Тема 3. Аналіз фактури супроводу з метою виявлення виконавських засобів виразності та можливості акомпанувати собі під час співу.

Тема 4. Робота над акомпанементом і зведенням його з вокальною партією.

Тема 5. Засоби розкриття змісту твору і особливості роботи над куплетною формою.

МОДУЛЬ 2

Змістовий модуль 3.

Робота над вокально-інструментальними творами для бандури.

Тема 1. Продовження роботи над вдосконаленням вокальної техніки, рухливістю голосу та розширенням діапазону.

Тема 2. Закріплення навичок виконання вокальних творів під власний супровід на бандурі.

Тема 3. Аналіз вокального твору, підбір та застосування засобів музичної виразності, необхідних для втілення образу.

Тема 4. Розвиток внутрішнього вокального слуху, як передумови точного і чистого інтонування.

Тема 5. Виховання навичок самостійного підбору репертуару та самостійної роботи над вокальним твором.

Змістовий модуль 4.

Робота над романсом в супроводі бандури.

Тема 1. Проаналізувати і скласти план вивчення вокального твору.

Тема 2. Виявлення комплексу засобів виразності та особливостей фактури супроводу романсу.

Тема 3. Оволодіти навиками перекладення (найчастіше фортепіанного) акомпанементу для бандури.

Тема 4. Розвивати і поглиблювати розуміння стилю, жанру, форми виконуваного твору.

Тема 5. Самостійне вивчення одного камерного твору в супроводі бандури.

МОДУЛЬ 3

Змістовий модуль 5.

Виконання арій старих майстрів XVI-XVIII століття мовою оригіналу.

Тема 1. Дослідити витoki твору, літературне джерело, історичні умови написання. Знайти відомості про авторів музики і тексту.

Тема 2. Придумати вправи для співу окремих, складних місць твору.

Тема 3. Здійснити ладово-гармонійний аналіз твору.

Тема 4. Виділити і опрацювати головні складності акомпанементу.

Тема 5. Виховання виконавської впевненості, артистизму та розкриття творчої особистості.

Змістовий модуль 6.

Підготовка до сольного концерту.

Тема 1. Систематизувати й узагальнити знання та вміння у галузі вокально-інструментального виконавства, сформулювати на їх основі професійні виконавські навички, переконання, світогляд.

Тема 2. Мотивація і стимул для формування бажання виступати на сцені.

Тема 3. Спрямувати працю викладача і студента на розкриття індивідуальних рис музичних творів, їх стильових, національних, індивідуальних ознак та оволодіння специфікою музичної форми і комплексом засобів музичної виразності.

Тема 4. Планування та підготовка до репетиції. Особливості розспівування перед концертом.

Тема 5. Розкриття творчої особистості співака-бандуриста, набуття осмисленої виконавської волі та невимушеної артистичності.

МОДУЛЬ 4

Змістовий модуль 7.

Робота над думами (для студентів вокально-інструментального профілю).

Тема 1. Дослідити історичні передумови появи унікального, суто українського жанру думи. Знайти відомості про авторів музики і тексту, традиції виконання.

Тема 2. Особливості інтонування речетацій в думах.

Тема 3. Робота над досягненням витончених емоційних відтінків і великої драматичної виразності.

Тема 4. Аналіз акомпанементу, підбір та застосування специфічних прийомів і штрихів, необхідних для втілення образу.

Тема 5. Виконавське втілення комплексу стильових засобів музичної виразності, притаманних жанру думи.

Змістовий модуль 8.

Підготовка до виконання концертної програми

Тема 1. Виховання навичок самостійності в роботі.

Тема 2. Розвиток уваги, самоконтролю, музичної пам'яті та творчої ініціативи.

Тема 3. Формування емоційної гнучкості і стійкості випускника.

Тема 4. Самостійна та спільна з викладачем робота студента над технічними складностями вокальної партії та підпорядкованість їх художнім вимогам.

Тема 5. Стимуляція зусиль випускника на розкриття художньої концепції вокальних творів.

ФОРМИ ТА ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ

Дисципліна «Сольний спів» для студентів освітнього ступеня «Бакалавр» факультету народних інструментів Академії складається з індивідуальних занять та частки годин для самостійної роботи та підготовки, а також включає контрольні заходи (академічний концерт) та обов'язкові концертні (публічні) виступи для набуття виконавського сценічного досвіду.

НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ

Нотний матеріал відповідного вокального репертуару, музикознавча та методична література за фахом представлені у вільному доступі в бібліотеці та читальній залі Академії, інтернет-ресурси. Репетиційні приміщення в навчальних аудиторіях, концертних залах Академії надається для проведення занять, репетицій та концертних виступів відповідно розкладу. За умови дистанційного навчання під час карантину або форс мажорних обставин, всі необхідні для вивчення навчальної дисципліни основні та додаткові матеріали студенти можуть знаходити на сайті бібліотеки Академії <http://lib.knmau.com.ua>.

Кожний змістовний модуль може бути використаний викладачем на будь-якому етапі роботи зі студентом протягом I-VIII семестрів. Індивідуальні перспективні та поточні плани роботи складаються викладачем у відповідності до програмних вимог з урахуванням професійних можливостей та рівня підготовки кожного студента.

МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

1. Попередній контроль.

На перших етапах опрацювання програми ЗМ, викладач виявляє рівень знань, умінь і навичок студентів для вивчення обраного твору - співвідношення складності твору з професійними можливостями студентів.

2. Поточний контроль.

Викладач здійснює постійний контроль під час практичних занять з метою перевірки засвоєння попереднього матеріалу, виявлення проблем та усунення недоліків.

3. Академічний концерт.

Студенти виконують програмні вимоги даних контрольних заходів перед кафедрою та отримують зауваження та рекомендації для подальшої роботи.

4. Міжсеместровий та підсумковий контроль.

Диференційований залік у період зимової та літньої сесій оцінює кафедральна комісія, враховуючи професійний та творчий розвиток студентів дисципліни «Сольний спів» освітнього ступеню «Бакалавр».

Система оцінювання

№ з/п	Контрольний захід оцінювання	Всього %
1.	Академічний концерт	30
2.	Залік	30
3.	Участь у концерті класу, кафедри тощо.	20
4.	Участь у конкурсі, фестивалі тощо	20
	Всього	100

Критерії оцінювання

• **Студент з оцінкою 90-100 балів «Відмінно»(А)** повністю розкрив свої природні виконавсько-сценічні дані: бездоганне виконання програми, яке демонструє оволодіння технічними і художньо-образними завданнями, відсутність будь-яких недоліків, переконлива інтерпретація найрізноманітніших стилів і жанрів, виявляє образно-художнє мислення, виконавську експресію і волю, точно передає драматургію твору вокально-

артистичними засобами, має розвинене вокальне дихання, повний діапазон і виразну дикцію, вміє майстерно акомпанувати собі, якщо мова йде про вокально-інструментальний твір. Студент бездоганно виконує музичні твори відповідно до програмних вимог, природно музикує, вільно, артистично тримається на сцені. Має найвищий рівень художнього та інтелектуального самовираження, як запоруку майбутньої професійної діяльності Бандуриста виконавця. Також на оцінку можуть впливати і суб'єктивні чинники, як працездатність, позитивна мотивація навчання, рівень складності програми, темп неухильного творчого зростання, конкурсні відзнаки та досвід виступів на значних сценах.

• **Студент з оцінкою 82-89 балів «Добре»(В)** достатньо розкрив свої виконавсько-сценічні дані, володіє технічними, художніми і артистичними прийомами виконання, досить майстерно володіє інструментом, виявляє образно-художнє мислення і виконавський темперамент, вміло користується голосом і уміло поєднує спів з власним супроводом, якщо мова йде про студента вокально-інструментального профілю. Студент демонструє відповідність виконуваних творів рівню підготовки, має добре розвинений художній смак та інтелект, Виконання програми впевнене, цілеспрямоване.

• **Студент з оцінкою 74-81 балів «Добре»(С)** має розвинений інтелект, художній смак, навички самостійного опанування обраною спеціальністю. Демонструє артистичний темперамент, відповідність виконуваних творів рівню підготовки, але виконання деяких творів не завжди переконливе. Голос потребує більш ретельної уваги до інтонації і оволодіння технічними вокальними навичками. Є зауваження відносно якості звуку, артикуляції, строю бандури, врівноваженості звучання бандури і співу, якщо це вокальний твір.

• **Студент з оцінкою 64-73 бали «Задовільно» (D)** недостатньо добре володіє виконавсько-інтерпретаторськими навичками, має проблеми з опануванням окремими технічними та фактурними складностями, вмінням швидкого, міцного і довготривалого запам'ятовування музичного твору. Програма здебільшого середнього рівня складності. Обмеженість в теситурному і технічному плані не дозволяє проявитися артистизму і стабільності. Акомпанемент вокальних творів недосконалий. Інтонаційна виразність голосу і дикція, як і виконання вокального твору непереконливі. Проте підготовка студента дозволяє сподіватися на подальший професійний зріст.

• **Студент з оцінкою 60-63 бали «Задовільно» (E)** має слабкі вокальні навички і невиразний супровід вокального твору. Програма певною мірою відповідає рівню його художнього та технічного розвитку, але не відпрацьована в плані інтерпретаторського мислення і розуміння стилю .Звуковидобування різке, аранжування твору(в разі виконання в супроводі бандури - примітивне, не підтримує вокальну партію) Вольова подача і проникнення в драматургію твору сформовані частково.

• **Оцінку 35-59 балів «Незадовільно»(FX)** отримують студенти, які недостатньо розкрили свої виконавські можливості.. Програма низького рівня складності. Інтерпретаторське мислення і розуміння стилю виявляється фрагментарно. Відсутність стабільної роботи і вокальної форми. Проте, при наполегливій подальшій роботі можливий певний професійний зріст.

• **Оцінку 1-34 бали «Незадовільно»(F)** отримують студенти, які не відповідають жодному з вищезазначених критеріїв. Рівень складності програми низький. Студент володіє певними навичками та вміннями при виконанні музичних творів, які значною

мірою не відповідають рівню його підготовки. Вокальні навички потребують ретельного опрацювання в плані інтонації, дикції, акомпанементу

ІНКЛЮЗИВНЕ НАВЧАННЯ

Навчальна дисципліна може викладатися студентам з особливими освітніми потребами.

НЕФОРМАЛЬНА ОСВІТА

Передбачається участь студентів у міжнародних та всеукраїнських конкурсах, фестивалях, концертних програмах, благодійних музичних акціях, участь у майстер класах та стажування у літніх музичних школах/академіях; пасивна та активна участь у міжнародних, всеукраїнських та кафедральних конференціях, круглих столах; відвідування культурно-мистецьких заходів, театрів, мистецьких експозицій, виставок тощо.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Актуальні напрямки відродження та розвитку народно-інструментального мистецтва в Україні. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. – К., 1995.
2. Андрієвський В. Микола Лисенко – батько української музики 1842–1912–1962. Торонто: *Вільне слово*, 1962. 22 с.
3. Барсукова Н. С. Історія формування вітчизняного сольного виконавства на бандурі. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка*. 2010. № 22 (209). С. 56–60.
4. Баштан С. В. З історії жанру сольного-інструментального виконавства на бандурі. *Українське кобзарство в музичному світі: традиції і сучасність* : тези до всеукр. наук.-практ. конф. Київ, 1997. С 3–4.
5. Баштан С. В. Історія кобзи-бандури та її сучасний розвиток. *Часопис НМАУ*. 2010. № 6. С. 57–60.
6. Баштан С. В. Методика роботи з ансамблем бандуристів. – К.: Муз. Україна, 1982.
7. Баштан С. Пам'яті видатного українського митця І.М. Скляра // Бандура. – 1998. – № 63-64. – С.30-35.
8. Баштан С., Івахненко Л. Бандуристе, орле сизий... – К.: Музична Україна, 1995. – 136 с.
9. Баштан С., Омельченко А. Школа гри на бандурі. Київ : Муз. Україна, 1989. 134 с.
10. Березуцька М. Обробки українських народних пісень у репертуарі ансамблю бандуристів «Чарівниці» Дніпропетровської академії музики ім..М.Глінки. *Культура і музика*. 2018. № 1. С. 153–157.
11. Білозуб Л. М. Народна пісня у творчості українських композиторів. *Наукові записки. Серія «Педагогічні науки»*. 2017. № 157. С. 47-50
12. Білоус В. Психологічні аспекти формування виконавської художньої майстерності. Автореферат дис... канд. мистецтв. – К., 2005. – 16 с.
13. Брояко Н. Теоретичні аспекти виконавської техніки бандуриста. Дисертація канд. мистецтв. – К., 1997. – 167 с.

14. Ваврик О. Кобзарські школи в Україні / О. Ваврик. – Тернопіль. – 2006. – 223 с.
15. Вольнюк О. Розвиток професійної освіти бандурного мистецтва. *Бандура*. 1997. №59-60. С. 26-30.
16. Герасименко О. Феномен Василя Герасименка у бандурному мистецтві сучасності. *Наукові записки Тернопільського національного університету ім. В. Гнатюка*. 2006. 1 (16). С. 69–75.
17. Горенко-Баранівська Л. І. Гетьмансько-старшинське середовище і культурно-музичне життя в Україні другої половини XVII–XVIII ст.: автореф. ... канд. мистецтвознавства: 17.00.03 «Музичне мистецтво» / Горенко-Баранівська Лариса Іванівна. – К., 2001. – 24 с.
18. Губ'як Д. Еволюція конструкторської думки у вдосконаленні бандури. *Наукові записки Тернопільського національного університету ім. В. Гнатюка*. 2006. 1 (16). С. 85-89
19. Гуменюк А. Українські народні музичні інструменти. – К., 1967.
20. Давидов М. А. Українське струнно-щипкове академічне мистецтво: функціонування, проблеми збереження та розвитку. *Академічне мистецтво оркестрів народних інструментів і капел бандуристів спеціальних музичних вузів України*: тези всеукр. наук.-теорет. конф. (02.12.2005 р.). Київ, 2005. С. 72–78.
21. Давидов М. Історія виконавства на народних інструментах (Українська академічна школа). – К., 2005.
22. Давидов М. Київська академічна школа народно-інструментального мистецтва. – К.: НМАУ ім. П.І.Чайковського, 1998. – 223 с.
23. Давидов М. Проблеми розвитку академічного народно-інструментального мистецтва в Україні. – К., 1998.
24. Давидов М. Теоретичні основи формування виконавської майстерності баяніста. – К.: Музична Україна, 1997. – 240 с.
25. Давидов М. Фундатор кобзарського академізму ХХ століття. *Бандура*. 1995. №4. С. 10-15.
26. Давидов М. Виконавське музикознавство: енциклопедичний довідник. Луцьк: ВАТ «Вол. обласна друк.», 2010. 400 с.
27. Давидов М. А. Історія виконавства на народних інструментах. 2-ге вид. Луцьк, 2010. 590 с.
28. Давидов М. А. Проблеми розвитку академічного народно-інструментального мистецтва в Україні. Київ: Вид-во ім. О. Теліги, 1998. 207 с.
29. Данилець В. Композиторський та виконавський фольклоризм: термінологічний зміст поняття. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені В. Гнатюка*. 2018. № 1. С. 87–95.
30. Дубас О. Бандурна освіта в Україні. Шляхи до професіоналізації (про класу бандури в Музично-драматичній школі Лисенка). *Бандура*. 1995. № 51-52. С. 23-27.
31. Дубас О. Становлення та розвиток кобзарських шкіл в Україні (XVII ст.-1 пол. ХХ ст.). Автореферат дис... канд. мистецтв. – К., 2002. – 20 с.
32. Дутчак В. Г. М. Лисенко та Г. Хоткевич на шляху академізації бандурного мистецтва. *Музична україністика: сучасний вимір. № 7: Постать Миколи Лисенка в європейському й національному історико-культурному контексті*. 2012. № 7. С. 129–138.

33. Дугчак В. Г. Розвиток професійних засад бандурного мистецтва 1970– 1990 рр.: творчість і виконавство : автореф. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства : 17.00.03. Київ, 1996. – 24 с.
34. Дугчак В. Основні тенденції в сучасному бандурному виконавстві України та української діаспори. *Актуальні проблеми народно-інструментального виконавства в Україні: історія і сучасність*. 2017. Зб. наук. пр. С. 5–13.
35. Дугчак В. Удосконалення бандури в контексті історичного розвитку кобзарства України та діаспори. *Студії мистецтвознавчі. Театр. Музика. Кіно*. 2004. Чис.4 (8). С. 64–72.
36. Дучак В. Українська бандура: минуле і майбутнє. *Музика*. 1993. № 4. С. 20–21.
37. Ємець В. Кобза і кобзарі. Берлін : Укр. слово, 1923. 112 с.
38. Жеплинський Б. Кобзарськими стежинами. Львів, 2002. 277 с.
39. Зінків І. Бандурна творчість Гната Хоткевича : між традицією і модернізмом. *Інструментальне мистецтво у вищій школі : проблеми і перспективи професійної підготовки*. 2012. № 12. С. 337–342.
40. Золочевський В. Ладо-гармонічні основи української радянської музики. Київ : Наук. думка, 1964. 163 с.
41. Іваницький А. І. Український музичний фольклор: підручник. Вінниця: Нова книга, 2004. 320 с.
42. Іванов П. Оркестр українських народних інструментів. – К., 1981.
43. Ігнатченко Г. Міжнародний конкурс виконавців Гната Хоткевича. *Музика*. 1998. № 5. С. 5–6.
44. Кабачок В., Юцевич Є. Школа гри на бандурі. – К.: Держвидав. обр. мист-ва і муз. літ. УРСР, 1958. – 246 с.
45. Кирдан Б. Народні співці-музиканти на Україні /Борис Кирдан. – К.: Музична Україна. – 1980. – 180 с.
46. Кирдан Б., Омельченко А. Народні співці – музиканти на Україні. – К.: Музична Україна, 1980. – 182 с.
47. Комаренко В. Українські народні інструменти. – К., 1960.
48. Конопленко-Запорожень П. Кобза і бандура. Вінніпег, Канада, 1963. 170 с.
49. Корній Л.П., Сюта Б.О. Історія української музичної культури: підручник для студентів вищих навчальних закладів України. – К.: НМАУ імені П.І.Чайковського, 2011. – 736с.
50. Кошиць О. Про Українську Пісню та Музику: монографія. Нью-Йорк: Наша Батьківщина, 1970; Київ: Музична Україна, 1993. 50 с.
51. Кузьмич Я. О. Розвиток професійного бандурного мистецтва: тенденції, школи, композиторська творчість. *Вісник Житомирського державного університету імені І. Франка*. 2011. № 60. С. 145–148.
52. Кузьміна Л. Слово про майстра. Федір Коровай. – Харків, 1999.
53. Кушнір О. Виготовлення та вдосконалення бандур як важливий чинник професіоналізації бандурного мистецтва. *Музикознавчі студії: Зб. статей*. Дрогобич, 2009. Вип. 21. С. 39-48.
54. Кушнір О. Інструментальні концертні жанри бандурного репертуару. *Українське академічне народно-інструментальне мистецтво в контексті сучасної музичної соціокультури*. Зб. мат. Всеукр. наук.- практ. конф. / Ред.- упор. М. А. Давидов. Київ., 2007. С. 38-44.

55. Кушнір О. Оригінальні інструментальні композиції українських мистців для бандурних ансамблів різного типу. *Наукові збірки Львівської національної музичної академії ім. М. В. Лисенка. Музикознавчі студії*. 2010. №22. С. 231–238.
56. Кушпет В. Старцівство: мандрівні співці-музиканти в Україні (XIX – поч. XX ст.) / В. Кушпет. – К., 2007. – С. 376.
57. Лідін Д. За фольклорними джерелами *Музика*. 1973. № 1. С. 15.
58. Лісняк І. Трансформації виконавської творчості кобзарів-бандуристів на межі XIX–XX століття. *Українське мистецтвознавство*. 2009. № 7. С. 131–135.
59. Лісняк І. М. Академічне бандурне мистецтво кінця XX – початку XXI ст. як відображення провідних тенденція розвитку сучасної української музичної культури : Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства: 17.00.03. Київ, 2017. 250 с.
60. Лошков Ю. Володимир Андрійович Комаренко. - Харків, 2002.
61. Мокрогуз І. М. Основні методичні видання XX ст. – першооснова виконавства на бандурі. *Проблеми сучасної педагогічної освіти. Педагогіка і психологія*. 2009. № 23. С. 160–166.
62. Морозевич Н. В. Бандурне мистецтво як культурне надбання сучасності : автореф. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства: 17.00.03. Одеса, 2003. – 16 с.
63. Муха А. Композитори України та української діаспори: Довідник. Київ. Музична Україна, 2004. – 352 с
64. Ніколенко О. І. Оригінальна інструментальна бандурна творчість в аспекті жанрово-стильової еволюції : автореф. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства: 17.00.03. Львів, 2011. – 16 с.
65. Носов Л. Музична самодіяльність радянської України (1917-1967). – К., 1968.
66. Олексієнко О. Бандура у музиці сучасних українських композиторів як чинник збагачення вітчизняної духовної культури. *Духовна культура як домінанта українського життєтворення*: Матеріали Всеукраїнської наук. практ. конф. Київ, 2005. Ч. II. С. 57-62.
67. Олексієнко О. Творчість М. Дремлюги і процес становлення бандурного репертуару: Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства : 17.00.03. Київ, 2003. 170 с.
68. Омельченко А. Мистецтво бандуристів на піднесенні. *Народна творчість та етнографія*. 1967. № 6. С. 33–35.
69. Омельченко А. Педагогічний репертуар. Випуск 1. Київ : Муз. Україна, 1967. 43 с.
70. Опришко М. Школа гри на бандурі. Київ : Муз. Україна, 1967. 147 с.
71. Панасюк І. В. Творча діяльність С. В. Баштана в контексті становлення Київської школи академічного бандурного виконавства : дис... канд. мистецтвознав. : 17.00.03; НМАУ ім. П. І. Чайковського / Панасюк Іван Васильович. – К., 2008. – 210 с.
72. Панасюк І. Кобзарство-бандурництво – ретроспектива традицій // Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції: до 70-річчя кафедри народних інструментів Київської консерваторії (НМАУ) імені П.І.Чайковського: зб.ст./редактор-упор. М.А.Давидов. – К., 2010. – С. 68-76.
73. Панасюк І. Переплелись роки й бандури струни (Сергій Васильович Баштан – кобзар нової доби). – К., 2002. – 130 с.

74. Панасюк І. Творча діяльність С. В. Баштана в контексті становлення київської школи академічного бандурного виконавства : Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства : 17.00.03. Київ, 2008. 221 с.
75. Пилипчук В. Специфіка звуковидобування на бандурі. *Актуальні проблеми народно-інструментального виконавства в Україні: історія і сучасність*. 2017. Зб. наук.ст. С. 172-177
76. Пухальський Я. Методика преподавания игры на бандуре. – К.,1979.
77. Пшеничний Д. Аранжировка для народних інструментів. – К.,1980.
78. Рожецька Л. Українські народні пісні з репертуару Лариси Руденко : Для голоса у супроводі фортепіано. 2-ге вид. Київ : Муз. Україна, 1974. 52 с.
79. Рудницький А. Про музику та музик. Бібліотека Українознавства ч. 39: монографія / Наукове товариство ім. Шевченка. Нью-Йорк; Париж; Сідней; Торонто: Computoprint Corporation, 1980. 336 с.
80. Семешко А.А. Виктор Власов. – К., 2004.
81. Симонова О. Інтерпретація оригінального бандурного твору та педагогічний процес. *Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики*. № 46. С. 314–321.
82. Скляр І. Київсько-Харківська бандура. Київ, 1971. 69 с.
83. Скляр І. Щоб повнозвучною була бандура. *Народна творчість та етнографія*. Київ, 1967. С. 58–62.
84. Слюсаренко Т.О. Бандурне виконавство як явище національної української культури : автореф. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства: 17.00.03. Харків, 2016. – 21 с.
85. Соколов Ф. Андреев В.В. и его оркестр. – Л.,1962.
86. Стельмашенко А. А. "Константин Мясков". 2-ге вид. Київ : Муз. Україна, 1986. 62 с.
87. Стельмашенко О. А. "Костянтин Мясков". 1-ге вид. Київ : Муз. Україна, 1981. 48 с.
88. Супрун Н. Гнат Хоткевич – музикант. Рівне : Ліста, 1997. 280 с.
89. Турко Н.Є. Базові фазиси вдосконалення конструкції бандури к академічного концертного інструмента *Актуальні проблеми народно-інструментального виконавства в Україні: історія і сучасність*. 2017. Зб. наук.ст. С. 202-210.
90. Хай М. Музично-інструментальна культура українців / Михайло Хай. – Київ ;Дрогобич, 2007. – 543 с.
91. Хоткевич Г. Бандура та її конструкція: монографія / заг. ред., передм. В. Мішалова. Торонто – Харків: Фонд національно-культурних ініціатив імені Гната Хоткевича, 2010. 292 с.
92. Хоткевич Г. Музичні інструменти українського народу. – Харків., 2002.
93. Хоткевич Г. Підручник гри на бандурі. Частина І. Харків : Держ. вид-во України, 1930. 26 с.
94. Чабаненко Н. Бандурний репертуар як чинник розвитку концертного виконавства. *Мистецтвознавчі записки*. 2018. № 33. С. 522–528.
95. Черемський К. Повернення традиції. – Харків: Центр Леся Курбаса, 1999.
96. Черкаський Л.М. Українські народні музичні інструменти: навчальний посібник.- К.: ДАКККиМ, 2005. – 264с.
97. Шуст Я. Кобзарі і лірники України на фоні слов'янського епосу. – Львів,1953.